

ДАІ МВС України. – 2013. – Режим доступу : <http://www.sai.gov.ua/ua/people.htm>.

3. Адміністративне право України : [навчальний посібник] : [у 2-х томах] / [Галуцько В.В., Олещук В.І., Пихтін М.П. та ін] ; за заг. ред. В.В. Галуцька. — Херсон 2011. — Т. 1 : Загальне адміністративне право. — 320 с.

4. Лазаренко М. В. Адміністративно-правовий статус центру безпеки дорожнього руху та автоматизованих систем / М.В. Лазаренко // Інформація і Право. — № 3 Ч.2. — 2013. — С. 40-44.

5. Постанова Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2001 р. № 1306 «Про Правила дорожнього руху» : за станом на 6 квітня 2013 р. // Офіційний вісник України від 26.10.2001, № 41, стор. 35, стаття 1852.

6. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 19 квітня 2010 р. № 933-р «Про призначення Доброхода С. О. головою Державної адміністрації автомобільного транспорту» : [Електронний ресурс] // Міністерство інфраструктури України. — 2013. — Режим доступу : http://www.mtu.gov.ua/uk/resolution_kmu/17232.html

УДК 347.734

Оксін В. Ю., здобувач кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»

Межі адміністративно-правового регулювання банківської системи

У статті виявлено, що напрямками адміністративно-правового регулювання банківської системи є державна реєстрація банків, ліцензування банківської діяльності; банківський нагляд, забезпечення банківської таємниці, регулювання валютних операцій, запобігання легалізації грошей, набутих злочинним шляхом, адміністративні процедури здійснення перевірки банків, застосування заходів адміністративного примусу та адміністративної відповідальності, адміністративні процедури оскарження рішень регулятора.

Ключові слова: адміністративна процедура, банківська діяльність, банківська система, легалізація, ліцензування, нагляд.

В статье выявлено, что основными направлениями административно-правового регулирования банковской системы является государственная регистрация банков, лицензирование банковской деятельности; банковский надзор, обеспечение банковской тайны, регулирования валютных операций, предотвращения легализации денег, приобретенных преступным путем, административные процедуры осуществления проверки банков, применения мер административного принуждения и административной ответственности, административные процедуры обжалования решений регулятора.

Ключевые слова: административная процедура, банковская деятельность, банковская система, лицензирование, надзор.

In the article revealed directions of administrative regulation of the banking system. It is the state registration of banks, banking license, banking supervision, banking secrecy provision, regulation of foreign exchange transactions, preventing the legalization of money obtained illegally, administrative procedures of verification banks, application of administrative coercion and administrative responsibility, administrative appeal procedure regulator.

Keywords: administrative procedure, banking system, legalization, licensing, supervision.

Постановка проблеми. Формування України, як демократичної, правової держави з ринковою економікою вимагає покращення правового регулювання з боку держави банківської системи.

Необхідність адміністративно-правового регулювання діяльності банківської системи зумовлюється тим, що банки виконують суспільно корисні та необхідні функції для комфортного існування фізичних і юридичних осіб. Більш того без перебільшення можна

сказати, що сучасне цивілізоване суспільство без банківської системи існувати не може.

Аналіз останніх досліджень. До проблеми адміністративно-правового регулювання банківської системи звертали свої погляди вчені Я.О. Берназюк [9], М.В. Старинський [39], Д.О. Гетманцев [10], С.М. Баранов-Мохорт [6], В.Г. Першин [28], Ю.І. Пивовар [29], О.В. Прилуцький [35], С.М. Половко[31], М.В. Сідак [38], С.В. Очуренко [27], С.О. Ніщимна [25], А.Й. Іванський [17], О.В. Сударенко [41], Т.В. Мазур [24], А.Г. Пишний [30], С.І. Лучковська [23], І.А. Шамрай [44], О.П. Орлюк [26], О.М. Селезньова [37], Т.А. Латковська [22], Г.Ю. Шемшученко [45] та ін. Однак безпосередньо предметом їхніх досліджень адміністративно-правового регулювання банківської системи не було, вони свої наукові пошуки зосереджували на більш загальних, спеціальних чи суміжних викликах.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі теорії адміністративного права, діючого законодавства та думок на цю проблематики вчених визначити межі адміністративно-правового регулювання банківської системи.

Виклад основного матеріалу. У відповідності до теорії адміністративного права сфера предмету його галузі окреслюється певними напрямками: 1) це широке коло суспільних відносин між суб'єктами та об'єктами публічного управління (іншими словами, завжди одним із невід'ємних учасників адміністративно-правових відносин постає суб'єкт публічної адміністрації); 2) основною метою діяльності суб'єктів публічної адміністрації є забезпечення прав і свобод людини та громадянина, нормального функціонування громадянського суспільства та держави; 3) провідною рисою предмета адміністративного права є його публічна природа; 4) адміністративно-правові відносини є переважно управлінськими (виконавчо-розпорядчими); 5) до предмета адміністративного права також належить надання суб'єктами публічної адміністрації адміністративних сервісних послуг; 6) однією зі складових предмета адміністративного права є внутрішньоорганізаційна діяльність органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, передусім та її частина, що здійснюється у правовій формі; 7) невід'ємною складовою предмета адміністративного права правової держави є засоби відповідальності суб'єктів публічної адміністрації за неправомірні дії або бездіяльність; 8) важливою рисою предмета галузі адміністративного права є можливість застосування органами виконавчої влади заходів (їх посадовими особами) адміністративного примусу та адміністративної відповідальності; 9) недоцільно включати до предмета галузі адміністративного права положення, які вже стали загальноновизнаним предметом регулювання інших галузей права [1].

Однак як однорідна, відособлена у системі юриспруденції правова матерія, адміністративне право характеризується, як: 1) галузь права; 2) наука; 3) навчальна дисципліна. Поняття науки адміністративного права ширше за поняття адміністративного права як галузі права. Основним призначенням науки адміністративного права є онтологічне опанування, гносеологічне пізнання та діалектичний розвиток і удосконалення різноманітних норм та інститутів загального й особливого адміністративного права. Більше того, часто у межах науки адміністративного права здійснюється дослідження юридичних інститутів інших галузей права на основі адміністративно-правового методу правового регулювання. Таким чином, наука адміністративного права — це теоретичні положення й методологічні основи, які забезпечують процес, дослідження, аналізу та розробки пропозицій, рекомендацій і концепцій з питань правового регулювання суспільних відносин у сфері організації та функціонування

публічного управління, надання адміністративних послуг багатогранного публічного забезпечення прав і свобод фізичних та юридичних осіб, застосування заходів адміністративного примусу й адміністративної відповідальності [1].

Тим самим, межі науки адміністративно права значно є ширшими ніж галузі адміністративного права. Не є виключенням із цього твердження і суспільні відносини в аналізованій сфері. Тому до сфери наукових пошуків адміністративно-правового регулювання банківської системи відносяться будь-які питання, які забезпечує публічна адміністрація в процесі реалізацію своєї компетенції. В тому числі положення, які формально віднесені до галузі і навчальної дисципліни фінансове (банківське) право [1;2;3;4;42]. При цьому, однозначно не відноситься до предмету нашого дослідження суспільні відносини, які врегульовуються нормами приватного права.

Згідно із Законом України «Про банки і банківську діяльність» встановлюється напрями адміністративної діяльності спеціальної публічної адміністрації щодо забезпечення діяльності банківської системи: державна реєстрація банків; здійснення державне регулювання діяльності банків в адміністративній формі; здійснення банківського нагляду, метою якого є стабільність банківської системи та захист інтересів вкладників і кредиторів банку щодо безпеки зберігання коштів клієнтів на банківських рахунках; деякі адміністративні вимоги щодо відносин банків з клієнтами, а саму право клієнта на інформацію, гарантування вкладів фізичних осіб; обов'язки банку щодо збереження банківської таємниці; питання запобігання легалізації грошей, набутих злочинним шляхом; зобов'язаний подавати Національному банку України фінансову і статистичну звітність щодо роботи банку, його операцій, ліквідності, платоспроможності з метою оцінки його фінансового стану; адміністративні процедури здійснення перевірки банків на місцях інспекторами чи аудиторами, призначеними НБУ; застосування заходів адміністративного впливу до банків, зокрема: скликання загальних зборів, спостережної ради, правління банку для прийняття програми його фінансового оздоровлення; застосування заходів адміністративного примусу до банків: накладення штрафів; примусова реорганізації банку; призначення тимчасової адміністрації; примусова ліквідації банків; адміністративні процедури оскарження рішень НБУ [13].

Така законодавча конструкція є провідним, але не єдиним чинником визначення напрямків адміністративно-правового регулювання банківської діяльності. Вагомі положення адміністративно-правового регулювання у цій сфері виписані вченими у монографічних дослідженнях, проаналізуємо їх.

А.Г. Барішніковим обґрунтовано, що основним суб'єктом адміністративно-правового регулювання банківської системи є Національний банк України. Він є особливим державним органом, якому притаманні владні повноваження (функції владарювання); водночас його можна назвати лише носієм виконавчої влади, оскільки він здійснює адміністративно-правове регулювання шляхом використання певних повноважень органів виконавчої влади, владно-розпорядчі повноваження НБУ може здійснювати лише в межах владних контурів виконавчої гілки влади. Разом з тим НБУ притаманний позасистемний статус від цієї гілки влади відповідно до Маастрихтських угод країн-членів Європейського Союзу.

М.В. Старинський визначив, що особливістю адміністративно-деліктних відносин у сфері банківської діяльності є: а) їх суб'єктний склад – Національний банк України як єдиний уповноважений державною орган, наділений правом застосування в адміністративному порядку заходів впливу за порушення чинного банківського законо-

давства та нормативно-правових актів Національного банку України, та банківські установи; б) специфічні підстави застосування заходів впливу (в тому числі делікти); в) застосування заходів впливу за порушення банківського законодавства є складовою банківського нагляду [39].

Д.О. Гетманцев, наголошує, що суб'єктом адміністративно-правових проступків в галузі застосування режимів банківської таємниці може бути лише фізична особа, якій інформація, що становить банківську таємницю стала відома у зв'язку з виконанням нею своїх професійних чи службових обов'язків. Об'єктом проступку є встановлений порядок здійснення господарської діяльності в частині забезпечення чесної конкуренції між її суб'єктами, а також реалізація конституційного права на захист особистої таємниці. Неправомірне розголошення і використання в своїй діяльності інформації, що належить іншим суб'єктам та відноситься до банківської таємниці має наслідки отримання безпідставних переваг певними юридичними або фізичними особами, які отримали цю інформацію, веде до знищення стимулів для розвитку і вдосконалення форм і способів економічної діяльності, завдає прямої шкоди власникам банківської таємниці. Об'єктивна сторона проступку характеризується незаконним розголошенням або використанням інформації, що становить банківську таємницю. Суб'єктивна сторона проступку характеризується умислом [10].

О.В. Прилуцький, вважає, що у стабільному функціонуванні банків і банківської системи України важливу роль відіграє банківський нагляд, спрямований на зміцнення надійності банківської діяльності, на попередження їх банкрутств. Банки, що перебувають у стані фінансової скрути за ініціативою НБУ або заявою кредиторів можуть бути ліквідовані. Практики банківського нагляду показує, що здебільшого ліквідація банків відбувається за ініціативою НБУ. У підтримці та зміцненні законності в банківській сфері помітна роль належить правовим заходам впливу. Залежно від конкретного виду скоєного правопорушення до порушників – фізичних осіб застосовуються адміністративні, дисциплінарні, чи кримінально-правові заходи впливу. Юридична відповідальність може застосовуватися і до банків – як юридичних осіб [35].

С.М. Половко, визначив, що держава здійснює валютне регулювання з метою упорядкування валютних відносин, спрямування їх для задоволення загальнодержавних потреб, а також потреб суб'єктів підприємництва. З цією метою вона використовує певні інструменти валютного регулювання, режим обмежень валютних операцій, застосовуючи при цьому заходи нормативно-правового регулювання та індивідуального впливу. Необхідність здійснення валютного регулювання обумовлюється роллю держави за умов ринкової економіки, яка певною мірою потребує єдиного централізованого начала, узгодження питань, які ринок не у змозі розв'язати самостійно [31].

Т.В. Мазур, розкрила зміст Закону України „Про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб”, який публічно здійснює захист дрібних вкладників та забезпечує фінансової стабільності держави. Крім того [24].

С.І. Лучківська, слушно піднімає питання валютного контролю, який посідає одне із центральних місць у системі валютних відносин. Він є елементом валютної політики держави, який поряд із валютним регулюванням сприяє ефективному її здійсненню. У той же час механізм валютного контролю включений до системи валютного регулювання, оскільки забезпечує досягнення завдань останнього в процесі валютної діяльності держави. При наявності валютних обмежень, передбачених валютним законодавством, валютний контроль виступає в ролі ефективного інструменту їх реалізації [23].

Здійснення фінансовою установою діяльності на ринках фінансових послуг неможливе без державної реєстрації та ліцензування її операцій. За визначенням автора, реєстрація фінансової установи — це узаконення, визнання державою в особі уповноважених державних органів факту створення та існування конкретної юридичної особи в якості фінансової установи, а ліцензування — надання державою юридичній особі, зареєстрованій у якості фінансової установи, права на вчинення дій, що складають предмет діяльності фінансової установи (здійснення фінансових операцій), шляхом видачі ліцензій та (або) дозволів. І.А. Шамрай, визначив, що державна реєстрація та ліцензування операцій фінансової установи є необхідними елементами узаконення її діяльності. Ці елементи настільки інтегровані, що являють собою єдиний акт. Легітимація фінансових установ визначена як процедура надання державою в особі уповноважених державних органів властивостей законного існування юридичній особі в якості фінансової установи та надання їй права на здійснення визначених законом операцій [44].

Висновки: Усе вище викладене дає можливість сформулювати наступні напрями адміністративно-правового регулювання банківської системи: 1) державної реєстрації банків; 2) здійснення державного регулювання діяльності банків в адміністративній формі; 3) ліцензування банківської діяльності; 4) банківський нагляд, 5) забезпечення банківської таємниці; 6) регулювання валютних операцій; 7) запобігання легалізації грошей, набутих злочинним шляхом; 8) адміністративні процедури здійснення перевірки банків; 9) застосування заходів адміністративного примусу та адміністративної відповідальності до банків та їх посадових осіб; 10) адміністративні процедури оскарження рішень НБУ.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Адміністративне право України : у 2-х т. : підручник Т. 1 : Загальне адміністративне правове академічний курс / В.В. Галунько, В.І. Олєфір, Ю.В. Гридасов, А.А. Іванищук, С.О. Короєд. — Херсон : ХМД, 2013. — 396 с.
2. Банківське право України / за ред. А. О. Селіванов ; Національний банк України. - К. : Видавничий дім "Ін Юре", 2000. - 368 с. —
3. Банківське право України : навч. посібник / Ю. М. Бисага; Ужгородський національний ун-т. Юридичний факультет. Інститут держави і права країн Європи. - Ужгород : Ліра, 2007. - 420 с.
4. Банківське право: українське та європейське: навч. посіб. / П.Д. Біленчук [та ін.]. - К. : Атіка, 1999. - 398 с.
5. Банківське право: українське та європейське: навч. посіб. / П.Д. Біленчук [та ін.]. - К. : Атіка, 1999. - 398 с.
6. Баранов-Мохорт С.М. Організаційні та фінансово-правові відносини, що виникають при вексельних розрахунках: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / С.М. Баранов-Мохорт ; Одес. нац. юрид. акад. — О., 2005. — 18 с.
7. Барішніков А.Г. Адміністративно-правове регулювання сфери банківського кредитування в Україні: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / А.Г. Барішніков ; Класич. приват. ун-т. — Запоріжжя, 2009. — 21 с.
8. Берлач А.І. Банківське право України : навч. посібник для дистанц. навч. / А. І. Берлач, Ю. О. Тараненко. - К. : Університет "Україна", 2007. - 303
9. Берназюк Я.О. Банки як суб'єкти податкових правовідносин: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Я.О. Берназюк ; Держ. податк. адмін. України. Нац. акад. держ. податк. служби України. — Ірпінь, 2004. — 20 с.
10. Гетманцев Д.О. Банківська таємниця: особливості її нормативно-правового регулювання в Україні

- та в законодавстві зарубіжних країн: Автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.07 / Д.О. Гетманцев ; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. — К., 2003. — 20 с.
11. Гетманцев Д.О. Банківське право України : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Д. О. Гетманцев, Н. Г. Шукліна. - К. : Центр учбової літератури, 2007. - 344 с.
12. Заверуха І.Б. Банківське право : посіб. для студ. юрид. та екон. спец. вищ. навч. закл. / І. Б. Заверуха. - Л. : Астролябія, 2002. - 222 с.
13. Закон України «Про банки і банківську діяльність» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 5-6, ст.30.
14. Закон України «Про Національний банк України» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 29, ст.238.
15. Закон України від 12 липня 2001 № 2664-III «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 1, ст. 1.
16. Закон України від 28 листопада 2002 № 249-IV Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 1, ст. 2.
17. Іванський А.Й. Правове регулювання фінансових і розрахункових відносин у зовнішньоекономічній діяльності: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / А.Й. Іванський ; Одес. держ. юрид. акад. — О., 2000. — 18 с.
18. Карманов Є.В. Банківське право України : навч. посіб. для студ. юрид. спец. вищих закл. освіти / Є. В. Карманов. - Х. : Консум, 2000. - 464 с. -
19. Качан О.О. Банківське право : навч. посібник / О.О. - К. : Юрінком Інтер, 2000. - 288 с.
20. Качан О.О. Банківське право: навч. посіб. / О. О. Качан. - К. : Школа, 2004. - 320 с
21. Костюченко О.А. Банківське право : навч. посібник / О. А. Костюченко. - К. : Київський національний економічний ун-т, 1999. - 165 с. -
22. Латковська Т.А. Фінансово-правове регулювання організації та функціонування банківської системи в Україні та зарубіжних країнах: порівняльно-правовий аналіз: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Т.А. Латковська ; Одес. нац. юрид. акад. — О., 2008. — 36 с.
23. Лучковська С.І. Правові основи валютного контролю: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / С.І. Лучковська ; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. — К., 2007. — 20 с.
24. Мазур Т.В. Правовий режим фонду гарантування вкладів фізичних осіб в банках: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Т.В. Мазур ; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. — К., 2008. — 18 с.
25. Ніщимна С.О. Правове регулювання державного кредитування в Україні: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / С.О. Ніщимна ; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. — К., 2005. — 20 с.
26. Орлюк О.П. Правові проблеми організації та діяльності банківської системи України: Автореф. дис. д-ра юрид. наук: 12.00.07 / О.П. Орлюк ; Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. — Х., 2003. — 39 с.
27. Очуренко С.В. Правове регулювання відносин, що виникають в процесі кредитної діяльності комерційних банків: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / С.В. Очуренко ; Одес. нац. юрид. акад. — О., 2001. — 23 с.
28. Першин В.Г. Організаційно-правове забезпечення впровадження іпотечного кредитування в Україні: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / В.Г. Першин ; Держ. податк. адмін. України, Нац. акад. держ. податк. служби України. — Ірпінь, 2005. — 20 с.
29. Пивовар Ю.І. Організаційно-правові засади взаємодії міліції і органів фінансового контролю: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Ю.І. Пивовар ; Київ. нац. ун-т внутр. справ. — К., 2008. — 19 с.
30. Пишний А.Г. Правовий статус державних банків в Україні: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / А.Г. Пишний ; Ін-т законодавства Верх. Ради України. — К., 2007. — 19 с.
31. Половко С.М. Правове регулювання банківських валютних операцій в Україні: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / С.М. Половко ; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. — К., 2004. — 17 с.
32. Постанова Національного банку України від 28 серпня 2001 р. № 368 «Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні» // Офіційний вісник України від 19.10.2001, № 40, стор. 83, стаття 1813.

33. Постанова Правління Національного банку України від 14 травня 2003 р. № 189 «Про затвердження Положення про здійснення банками фінансового моніторингу» // Офіційний вісник України від 13.06.2003, № 22, стор. 9, стаття 992
34. Постанова Правління Національного банку України від 19 березня 2003 р. № 124 «Про затвердження Правил організації статистичної звітності, що подається до Національного банку України» // Офіційний вісник України від 30.05.2003, № 20, стор. 18, стаття 892, код акту 25140/2003
35. Прилуцький О.В. Організаційно-правові засади діяльності комерційних банків в Україні: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / О.В. Прилуцький; Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. — К., 2008. — 20 с
36. Прокопенко Є.Л. Банківське право ЄС : навч. посібник / Є. Л. Прокопенко, Б. М. Криволапов. - К. : ІМВ КНУ ім. Тараса Шевченка, 2004. - 138 с.
37. Селезньова О.М. Систематизація банківського законодавства як шлях удосконалення фінансово-правового регулювання банківської діяльності в Україні: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / О.М. Селезньова; Нац. ун-т держ. податк. служби України. — Ірпінь, 2009. — 20 с.
38. Сідак М.В. Правове регулювання банківських відносин у країнах Центральної Європи: порівняльний аналіз (Україна, Чехія та Словаччина): Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / М.В. Сідак; Держ. податк. адмін. України. Нац. акад. держ. податк. служби України. — Ірпінь, 2004. — 18 с.
39. Старинський М.В. Банки як учасники адміністративно-деліктних відносин у сфері банківської діяльності: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / М.В. Старинський; НАН України, Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького. — К., 2009. — 19 с.
40. Старинський М.В. Порівняльне банківське право / М.В. Старинський; Національний банк України, Українська академія банківської справи. Юридичний факультет. - Суми : ВВП "Мрія-1" ЛТД, 2004. - 168 с.
41. Сударенко О.В. Правове регулювання фінансування житлового будівництва в Україні: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / О.В. Сударенко; Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України. — К., 2006. — 20 с.
42. Ямненко Т.М. Фінансове право: галузь права, навчальна дисципліна і наука: дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Ямненко Тетяна Михайлівна; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. - К., 2003. — 205.
43. Федоренко Г.О. Банківське право / Г. О. Федоренко; Київський національний економічний ун-т. - К. : КНЕУ, 2004. - 86 с.
44. Шамрай І.А. Правові основи створення фінансових установ в Україні та ліцензування їх операцій: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / І.А. Шамрай; НАН України. Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького. — К., 2007. — 20 с.
45. Шемшученко Г.Ю. Фінансово-правові аспекти регулювання банківського кредитування: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Г.Ю. Шемшученко; Ін-т законодавства Верхов. Ради України. — К., 2005. — 20 с.

